

Erdvame slėnyje, nuožulnios kalvos papédėje, prie čiurlenančio Eupokšnio, Tomas statė namą.

Sienos kilo sparčiai, jau siekė tris pėdas aukščio. Du Tomo pasamdyti mūrininkai saulei kepinant permirkę prakaitu plusėjo prie sunkių didžiulių akmenų. Jų mentės be perstojo taukšėjo ir tekšėjo: *tekšt, tuk tuk*. Sūnus Alfredas maišė skiedinį ir, pildamas smėlio kaušą ant lentos, garsiai skaiciavo. Stalias greta Tomo skliutu rūpestingai obliavo buko medieną.

Tomas buvo visa galva aukštesnis už daugumą vyrių, o jo keturiolikmetis sūnus – tik pora coliu žemesnis už tėvą – vis dar augo. Jie buvo panašūs: abu ilgais šviesiai rudaus plaukais, žalsvomis su rudaus taškeliais akimis. Žmonės juos vadino gražuoliais. Tėvas turėjo garbinuotą rudą barzdą, o sūnui žélė tik švelnūs balti pūkeliai, tai ir buvo didžiausias jų išvaizdos skirtumas. Tomas su meile prisiminė, jog vaikystėje Alfredo plaukai irgi buvo balti. Dabar, sūnui tampant vyru, Tomas troško, kad šis labiau domėtusi amatu. Jei ketina tapti statytoju kaip ir tėvas, Alfredui teks dar daug ko išmokti, nes iki šiol sūnus nerodė didelio uolumo ir neperprato statybos pagrindų.

Šis namas taps prabangiausiu pastatu per mylių mylias. Apatiniame aukšte bus įrengtas talpus požeminis sandėlis su skliautinėmis lubomis apsisaugoti nuo gaisro. I salę, iš tiesų gyvenamają patalpą, iš lauko ves labai aukšti laiptai. Jie bus sunkiai įveikiami užpuolikams ir patogūs apsiginti namiškiams. Prie salės sienos bus sumūrytas kaminas židinio dūmams išeiti. Tokią naujovę Tomas buvo matęs tiktais viename name ir ryžtingai nusprendė pasiskolinti šią idėją. Viename namo gale, virš salės, bus mažas miegamasis – grafaitės užgaida. Juk kur tai matyta, kad

ji miegotų salėje kartu su vyrais, tarnaitėmis ir medžiokliniais šunimis. Virtuvė bus atskirame pastate, nes anksčiau ar vėliau visos jos sudega, todėl nieko nepadarysi, – prisieina statyti atokiau ir tenkintis iš anksto paruoštu drungnu valgiu.

Dabar Tomas statė tarpdurių. Durų staktos bus apvalios, panašios į kolonas ir pabrėš, jog čia gyvens kilmingi jaunavedžiai. Neatitraukdamas akių nuo medinio šablono, – jį naudojo kaip maketą, – Tomas pri-dėjo metalinį kirstuką ižambiai prie akmens ir švelniai sudavė didžiuliu mediniu plaktuku. Atskilę maži gabalėliai aplgludino akmens paviršių. Sudavė dar kartą. Užtektinai glotnus, tiesiog kaip katedrai.

Kartą Tomas dirbo pertvarkant katedrą Ekseteryje. Iš pradžių žiū-rėjo į šį darbą kaip į bet kurį kitą ir pyko, apmaudavo meistro įspėtas nesilaikas nurodymų. Tomas žinojo esąs kur kas kruopštesnis už vidutinį mūrininką. Tik vėliau suprato – katedros sienos turi būti ne šiaip geros, o *tobulos*, todėl, kad šis statinys skirtas Dievui, ir dar dėl to, jog mažiausias sienų nuokrypis, menkiausia klaidelė horizontalioje plokštumoje gali susilpninti didžiulį statinį ir jį pražudyti. Supratus katedros paskirtį ir savo amato svarbą, Tomui atsivėrė akys ir jo apmaudas virtos susižavėjimu ir žinių troškiliu. Iš Ekseterio meistro Tomas sužinojo apie proporciją svarbą, skaičių simboliką, beveik magiškas formules, taikomas statant tvirtas išorinių sienų atramas, išmoko apskaičiuoti įvijinių laiptų pakopų kampą. Visa tai pavergė jį. Tomas stebėjosi, kad daugeliui mūrininkų visai nerūpi šitai perprasti.

Netrukus Tomas tapo meistro dešiniaja ranka, paskui ēmė pastebėti šio klaidas. Meistras buvo puikus amatininkas, tačiau prastas organizatorius. Klysdavo apskaičiuodamas, kiek reikia akmens, kad mūrininkai galėtų toliau dirbti, abejojo, ar kalvis padarė užtektinai įrankių, nežinojo, kiek dėti negesintų kalkių ir smėlio į skiedinį, ar tinkama mediena staliams, ar pakaks pinigų sumokėti už darbus.

Jei Tomas būtų pasilikęs dirbtį Ekseteryje, po meistro mirties būtų galėjęs gauti šias pareigas, bet kapitula pritrūko pinigų – iš dalies ir dėl meistro prasto vadovavimo, – todėl amatininkai buvo priversti ieškoti darbo kitur. Ekseterio kaštelionas pasiūlė Tomui suremontuoti ir patobulinti miesto gynybinius įtvirtinimus. Šio darbo, jeigu nenutiks nieko nenumatyto, būtų pakakę visam gyvenimui, bet Tomas atsisakė, jis norėjo statyti kitą katedrą.

Žmona Agnė šio vyro noro taip niekad ir nesuprato. Jie galėjo turėti gerą mūrinį namą, tarnų, arklides ir kiekvieną dieną valgyti pietums mėsos, tad ji neįstengė atleisti vyru, kad neišnaudojo tokios progos. Agnė neįstengė suvokti nenugalimo vyro potraukio pastatyti katedrą; tos sudėtingos pastato magijos, galvos laužymo skaiciuojant sienų aukštį, kvapą gniaužiančio baigto statinio grožio bei didybės. Paragavės šio vyno, Tomas nebegalėjo tenkintis prastesniu.

Tai buvo prieš dešimt metų. Nuo to laiko šeima niekur ilgai ne-užsibūdavo. Tomas suprojektuodavo vienuolynui naują priestatą, porą metų padirbėdavo prie pilies, pastatydavo namą turtingam pirkliui, bet, vos susitaupęs šiek tiek pinigų, su žmona ir vaikais traukdavo ieškoti išsvajotosios katedros.

Tomas pakelė akis nuo darbastalio ir pamatė sklypo pakraštyje Agnę. Vienoje rankoje ji laikė pintinę su valgiu, kitoje, atrémusi į šoną, didžiulį ąsotį alaus. Buvo vidudienis. Tomas meiliai nužvelgė žmoną. Gražuole jos nepavadinsi, bet veidas kupinas stiprybės ir ryžto: aukšta kakta, didelės rudos akys, tiesi nosis, stiprus žandikauliai. Tamsūs, standūs plaukai perskirti per vidurį sklastymu ir surišti ant sprando. Agnė – gimininga Tomui siela.

Ji įpylė Tomui ir Alfredui alaus. Du stipruoliai vyrai ir tvirta moteris iš medinių bokalų stovėdami gérė alų, kai iš kviečių lauko pasišokinėdama atstraksėjo ketvirta šeimos narė – septynmetė Marta. Graži kaip jaunas žiedelis, tik su švarple burnoje, ši atsirado iškritus dviej pieniniams dantukams, o naujiems dar nespėjus išdygti. Mergaitė pribėgo prie tévo, pabučiavo į dulkétą barzdą ir ēmė kaulyti gurkšnelio alaus. Tomas apkabino jos liesą kūnelį ir pamokė:

– Daug negerk, nes įkrisi į griovį.

Marta apsimetė girta ir svirduliuodama ēmė suktis ratu.

Šeima įsitaise ant malkų rietuvės. Agnė padavė Tomui storą riekę kvietinės duonos, didelį virto kumpio gabala ir svogūnų. Išdalijusi valgi vaikams, pati irgi pradėjo sotintis. Tomas atsikando mėsos ir lupdamas svogūnų mąstę: „Gal ir negerai, kad įsigedžiau pastatyti katedrą ir atsisakiau to nuobodaus darbo Ekseteryje. Bet nors ir esu pabalda, sugebu išmaitinti šeimą.“ Jis išsitraukė iš odinės prijuostės kišenės peilį, atsipjovė griezinėlį svogūno ir sutreškino jį užsikąsdamas duona. Aštrus saldumas nudilgino burną.

– Aš vėl laukiuosi, – pasakė Agnė.

Tomas liovėsi kramtęs ir suglumės pažiūrėjo į žmoną. Džiaugsmo virpulyς perbėgo kūnu, tačiau, nesumodamas ką sakytį, tik kvailai šypstelėjo. Kiek palaukusi Agnė droviai pridūrė:

– Tai labai netikėta.

Tomas apkabino žmoną ir vis dar šypsodamasis su pasididžiavimu pajuokavo:

– Na ir puikumėlis, kūdikis galės man barzdą pešioti. Maniau, dabar jau Alfredo eilė.

– Per anksti nesidžiauk, – išpėjo Agnė. – Blogas ženklas kalbėti apie negimus.

Tomas pritariamai linktelėjo. Agnė buvo keliskart persileidusi, paskui pagimdė dukrelę Matildą, bet ši išgyveno tik dvejus metus.

– Norėčiau berniuko, nes Alfredas jau didelis, – pasakė Tomas. – Kada gimdysi?

– Po Kalėdų.

Tomas émė skaičiuoti. Namo karkasas turėtų būti baigtas iki pirmų šalnų, o žiemai mūrą reikės apdengti šiaudais. Akmentai per tą laiką nugludins akmenis langams, skliautams, durų staktoms ir židiniui, o stalai paruoš grindų lentas, duris ir langines. Tomas sukals pastolius viršutinio aukšto darbams. Pavasarį perdengs požeminį skliautuotą rūsių, virš jo paklos gyvenamojo kambario grindis ir uždengs stogą. Šis darbas pramaitins šeimą iki Sekminių, tada mažyliui bus jau pusė metukų ir jie galės kraustytis kitur.

– Gerai, labai gerai, – pakartojo patenkintas ir sutreškino dar vieną svogūno griežinėli.

– Aš jau per sena gimdyti, – tarstelėjo Agnė. – Šitas bus paskutinis.

Tomas susimastė. Jis nelabai žinojo, kiek žmonai metų, bet daugybė tokio amžiaus moterų dar gimdo. Tiesa, senstant vis sunkiau juos išnešioti ir vaikai gimsta ne tokie stiprūs. Be abejonės, Agnė teisi. „Bet iš kur ji žino daugiau nepastosianti?“ – nusistebėjo Tomas, paskui staiga aiškiai suvokė iš kur, ir džiugiai nuotaika sugedo.

– Galėčiau gauti gerą darbą mieste, – tarė jis norėdamas nuraminti žmoną, – katedrą ar pilį. – Tada turėtume namą su medinėmis grindimis ir tarnaitę, padedančią prižiūrėti vaiką.

Agnės veidas sugriežtėjo, ji atsainiai mestelėjo:

– Galėtume...

Žmona nekentė kalbą apie katedras. Jos veidas sakė: „Jei nebūtum dirbės prie tos katedros, dabar gyventume miestietiškame name, slėptume po židiniu suaupyitus pinigelius ir nematyume jokių rūpesčių.“

Tomas nukreipė žvilgsnį ir atsikando dar kumpio. Nedarna sutrikdė pakilią nuotaiką. Tomui pasidarė liūdna, kiek pakramtęs kietos mésos, išgirdo kanopų bildesį ir palenkė galvą įsiklausyti. Raitelis pasuko iš kelio, jojo tiesiai pro medžius trumpindamas kelią ir aplenkdamas kaimą. Netrukus prie jų ant ponio atrisnojo jaunas vyras, atrodantis kaip skvairas – riterio ginklanešys. Nulipės nuo žirgo pranešė:

– Atvyksta jūsų ponas.

Tomas atsistojo.

– Kalbi apie lordą Persį?

Persis Hamlėjas buvo vienas įtakingiausių šalies vyru. Jam priklauso šis ir kiti slėniai. Jis mokėjo už šio namo statybą.

– Jo sūnus, jaunasis Viljamas, – pasakė skvairas.

Persio sūnus Viljamas susižadėjęs su ledi Aljena, Anglijos grafo dukterimi, ir po vestuvių gyvens šiame name.

– Tas pats, – subambėjo skvairas. – Jis įniršęs.

Tomo širdis apmirė. Net palankiausiomis aplinkybėmis nelengva atsiskaityti savininkui, nes namas dar statomas, bet lordo pyktis – tikra bėda.

– Ko jis niršta?

– Ji atstumė nuotaka.

– Grafo dukra? – nustebo Tomas. Ji suėmė baimę, nors ką tik manė, jog ateitis saugi. – Galvojau, dėl vestuvių tvirtai nuspresta.

– Mes visi taip manėme, tik ne ledi Aljena, – nusišaipė skvairas. – Ji pareiškė Viljamui nieku gyvu už jo netekėsianti.

Tomas apsiniaukės pikta suraukė antakius. „Nejaugi tai tiesa?“

– Bet, kiek prisimenu, vaikis nebilogos išvaizdos.

– Grafaitei tas neturi rūpėti, – išikišo Agnė. – Jeigu grafų dukroms būtų leista rinktis jaunikį, mus valdytu klajojantys muzikantai ir tam siaakiai nusikaltėliai.

– Nuotaka dar gali apsigalvoti, – tarė su viltimi Tomas.

– Apsigalvos, jei motina paims beržinę rykštę, – pajuokavo Agnė.

– Jos motina mirusi, – atsiduso skvairas.

Agnė linktelėjo galvą, – dabar suprantama, kodėl grafaite savivaliuja.

– Bet kodėl tévas negali jos priversti? – paklausė ji.

– Regis, tévas jai pažadėjo neversti tekéti už nemylimo, – paaiskino skvairas.

– Kvailas pažadas! – atšovė Tomas. – Kaip gali toks galingas vyros paisyti mergišcios užgaidų? Jos atsisakymas gali pakenkti karinei sajungai, baronų finansinei veiklai... ir net šio namo statybai.

– Ji turi broli, taigi nėra *labai* svarbu, už ko ir kada ištekės, – pridūrė skvairas.

– Tačiau...

– Grafas nepalenkiamas, tvirto būdo, – kalbėjo toliau skvairas, – jis nelaužys net ir vaikui duoto pažado. – Skvairas gūžtelėjo pečiais. – Tad jie sako...

Tomas nužvelgė neaukštast mūro sienas. Šiurpas nukrétė, kad neturi pasitaupęs pinigų išlaikyti šeimai net per žiemą. Gal Viljamas ras kitą nuotaką ir apsigyvens čia. Juk gali rinktis iš visos grafystės.

– Dieve mano, rodos, atjoja! – spigiu paauglio balsu sušuko Alfredas.

Visi nukreipė žvilgsnius į lauką, per jį iš kaimo šuoliavo arklys, keldamas dulkių ir šalikelės grumstų debesis. Alfredo nuostabos šūksnis stiprumu prilygo milžiniško arklio greičiui. Tomas buvo matęs tokį galingų eržilų kaip šis, bet Alfredas – ne. Tai buvo stambus karos žirgas, jo viršugalvis siekė žmogui smakrą. Tokie nebuvu veisiami Anglijoje – atsigabenami iš užjūrio – ir kainavo nežmoniškai brangiai.

Tomas įmetė nesuvalgytą duoną prijuostės kišenėn ir, markstydamasis nuo saulės, įsmeigė akis į lauką. Žirgo ausys buvo suskliaustos, šnervės išsipūtusios, bet pakelta galva rodė, gyvūnas klauso šeimininko. Iš tikrujų, kai raitelis prisiartinės atsilosė balne ir įtempė pavadį, milžinas sulėtino greitį. Tomas po kojomis juto kanopų bildesį. Jis apsidaire Martos, norėdamas paimti ją ant rankų. Agnei dingtelėjo tokia pat mintis, bet mergaitės niekur nebuvu matyti.

– Ji kviečių lauke! – sušuko Agnė.

Bet Tomas jau susiprotėjo ir pasileido lauko pakraščiu. Apimtas baimės jis atidžiai žvalgėsi po bangujančius kviečius, bet dukrelės neišvydo. Vyras galėjo tik pristabdyti žirgą. Jis išėjo ant tako ir pakėlės išskėstas rankas ēmė artintis prie lekiančio gyvulio. Šis pastebėjo žmogų,

kilstelėjo galvą, kad geriau matytų, ir gerokai sulėtino greitį. Tuomet, Tomo siaubui, raitelis paragino žirgą pentinais.

– Prakeiktas kvaily! – suriko Tomas, nors raitelis jo negirdėjo.

Kaip tik tada per kelis jardus priešais Tomą iš kviečių lauko ant tako išėjo Marta.

Akimirką Tomas iš siaubo sustingo. Paskui šoko į priekį, šaukdamas ir mosuodamas rankomis, tačiau išmankštintas pulci rėkiančius karius žirgas nė nesuvirpejo. Marta stovėjo siauro tako viduryje apstulbusi, tarsi sukaustyta lekiančio prie jos gyvulio vaizdo. Tomui šmékstelėjo siaubinga mintis: „Nespėiu – arklys sutryps Martą.“ Jis puolė į šali, rankomis braukdamas kviečius. Žirgas staiga metėsi į kitą pusę ir prašuoliavo, aptékšdamas jį ir dukrą purvu. Raitelio balnakilpė perbraukė švelnius Martos plaukus, o žirgo kanopa įspaudė šalia basos mergaitės kojos. Tomas sugriebė Martą, pakélé ir stipriai prispaudė prie besidaužančios širdies.

Valandėlę pastovėjo užlietas palengvėjimo, linkstančiomis iš silpnumo kojomis. Paskui užplūdo pyktis šitam patrakusiam kvailiui ir jo milžiniškam arkliui. Lordas kėlė Tomui pasidygėjimą. Raitelis stabdė žirgą, įtempdamas pavadį ir stumdamas priekin kojas balnakilpese. Šis pasibaidės rietė sprandą ir spyriojosi, bet Viljamas privertė jį bėgti lengva ristele, paskui ēmė sukti plačius ratus žingine.

Marta verkė. Tomas atidavė ją Agnei ir laukė Viljamo. Jaunasis lordas buvo kokiu dvidešimties; aukštas, dailiai sudėtas, geltonais plaukais, siauros akys primerktos, lyg žiūrėtų į saulę. Vilkėjo juodą trumpą tuniką, mūvėjo juodomis aptemptomis kelnėmis, avėjo suvarstomais auliniais iki kelių. Jis kaip niekur nieko sédėjo balne. Tomas su karteliu pagalvojo: „Kvailys, jis net nesupranta, ką padarė, norėčiau nusukti jam sprandą.“

Viljamas sustabdė žirgą priešais malką rietuvę, pažiūrėjo į statytojus ir paklausė:

– Kuris čia atsakingas?

Tomui knietėjo atrėžti: *Jei būtum sužeidės mano mergaitę, bučiau tave užmušęs*, bet, užgniaužęs pyktį, nurijo jį lyg kartų kąsnį. Priėjo prie žirgo, paėmė už apynasrio ir sausai atsakė:

– Aš esu Tomas, meistras statytojas.

– Šito namo neberekia, – mestelejo Viljamas. – Atleisk savo vyrus. Kaip tik šito Tomas labiausiai bijojo, tačiau neprarado vilties. Vilja-